

Náklady řízení

Za účelně vynaložené náklady ve smyslu § 142 odst. 1 o. s. ř. lze považovat pouze takové náklady, které musela procesní strana nezbytně vynaložit, aby mohla řádně hájit své porušené nebo ohrožené subjektivní právo u soudu. Jakkoli náklady spojené se zastoupením advokátem tomuto vymezení zpravidla budou odpovídat, nelze dané pravidlo vnímat jako absolutní; mohou se vyskytovat i situace, za nichž náklady spojené se zastoupením advokátem nebude možno považovat za nezbytné k řádnému uplatňování nebo bránění práva u soudu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 3190/2014, ze dne 11.2.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně CG H., s.r.o., se sídlem v P., zastoupené JUDr. P.H., advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice - Českému telekomunikačnímu úřadu, se sídlem v P., o zaplacení 101.662,26 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 19 C 207/2012, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2014, č. j. 17 Co 37/2014 - 172, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 26. 7. 2013, č. j. 19 C 207/2012 - 109, ve výroku I. konstatoval, že nesprávným úředním postupem Českého telekomunikačního úřadu, který o návrzích vedených u něj pod č. j. 102 191/2010, 102 187/2010, 102 114/2010, 102 113/2010, 102 189/2010, 103 098/2010, 102 188/2010 a 102 187/2010 nerozhodl ve lhůtě stanovené § 129 odst. 1 zák. č. [127/2005](#) Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, bylo porušeno právo žalobkyně. Ve výroku II. žalobu na zaplacení částky 101.666,26 Kč s úrokem z prodlení zamítl a ve výroku III. žalobkyni nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení.

Žalobkyně se žalované částky domáhala jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve smyslu zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“, jež jí měla vzniknout v důsledku nepřiměřené délky shora označených správních řízení.

Žalobkyně v žalobě uvedla, že v červenci 2010 koupila od společnosti T-Mobile Czech Republic, a.s. za značně vysokou částku portfolio sestávající z jednoho tisíce pohledávek za různými dlužníky. V průběhu měsíce srpna 2010 podala u Českého telekomunikačního úřadu (dále jen „ČTÚ“) více než 800 návrhů na zahájení správního řízení o zaplacení těchto pohledávek vůči jednotlivým dlužníkům. Do této skupiny správních řízení patřilo i osm správních řízení uvedených výše. ČTÚ nerozhodl ve lhůtě stanovené § 129 odst. 1 zák. č. [127/2005](#) Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů. Žalobkyně se proto v květnu roku 2011 obrátila na předsedu Rady ČTÚ s žádostí podle § 80 správního řádu o přijetí opatření na ochranu proti nečinnosti ČTÚ, tato žádost však nevedla k odstranění závadného stavu. Následně se žalobkyně obrátila na Městský soud v Praze s žalobami na ochranu proti nečinnosti ČTÚ ve správních řízeních.

Žalobkyně tvrdila, že v důsledku nevydání rozhodnutí ve správních řízeních v zákonem stanovené lhůtě se ocitla ve stavu potíží, úzkosti, obtíží a duševního stresu v očekávání výsledku správních řízení a především pak ve stavu nejistoty, do níž byla uvedena v důsledku nepřiměřeně dlouze

vedených správních řízení. Dále namítala, že byla negativně dotčena a poškozena v hospodářské soutěži, když nesprávným úředním postupem bylo poškozeno její dobré jméno. Dlouhodobá nejistota ohledně výsledku sporu negativně ovlivnila žalobkyni při rozhodování a vedení společnosti. Z výše uvedených důvodů se žalobkyně nejdříve u Ministerstva spravedlnosti, později žalobou u soudu domáhala spravedlivé kompenzace ve formě přiměřeného zadostiučinění v penězích.

Soud prvního stupně vyšel ze skutkových zjištění, že žalobkyně je obchodní společností a předmětem jejího podnikání je a) výroba, obchod a služby uvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, c) pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor. Jednatel žalobkyně a jediným společníkem je od jejího vzniku Mgr. J. T., advokát. Na rozhodování žalobkyně měl od jejího vzniku vliv její právní zástupce JUDr. P. H., Ph.D., což bylo prokázáno tím, že dne 23. 3. 2010 byla mezi společnostmi CREDIT GROUP spol. s.r.o. jako osobou řídící, jejímž jménem jednal jednatel společnosti Mgr. P. H., a společností CG Holding s.r.o. jako osobou řízenou, která byla zastoupena na základě plné moci advokátem Mgr. P. H., Ph.D., uzavřena smlouva o uzavření budoucí ovládací smlouvy, v níž se smluvní strany zavázaly, že do tří měsíců po zápisu řízené osoby do obchodního rejstříku uzavřou ovládací smlouvu, kterou se řízená osoba podrobí jednotnému řízení ze strany řídící osoby, která bude oprávněna udělovat řízené osobě ve všech směrech závazné pokyny. JUDr. H. vystupoval již v roce 2009 jako právní zástupce společnost T-Mobile Czech Republic, a.s. ve správních řízeních vedených před ČTÚ. Žalobkyně v srpnu 2010 zakoupila od T-Mobile Czech Republic, a.s. portfolio jednoho tisíce pohledávek a v průběhu měsíce srpna uplatnila u ČTÚ cca osm set těchto pohledávek, aniž by přitom před podáním návrhu vyzvala jednotlivé dlužníky k dobrovolnému splnění závazku. Ve všech případech se jednalo o nároky na smluvní pokutu ze smluvních vztahů, které byly mezi jednotlivými dlužníky a společností T-Mobile Czech Republic, a.s. založeny v letech 2005 a 2006. V žádném z těchto řízení nebylo návrhu vyhověno a proti všem rozhodnutím ČTÚ v prvním stupni podala žalobkyně rozklad, ke kterému bylo prvostupňové rozhodnutí potvrzeno. Dne 4. 5. 2011 podala žalobkyně u předsedy Rady ČTÚ žádost o opatření proti nečinnosti správního orgánu. Dne 16. 12. 2011 uplatnila žalobkyně u ČTÚ „nárok na odškodnění a na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou poškozenému při výkonu veřejné moci podle zákona č. [82/1998](#) Sb.“ ve výši 10.936.622,92 Kč, kterým požadovala přiměřené zadostiučinění ve výši 10.000,- Kč za každý rok trvání jednotlivých správních řízení.

Žalobou uplatněný nárok posoudil soud prvního stupně jako nárok na přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu podle § 13 a § 31a odst. 1 OdpŠk. Z provedeného dokazování a shodných tvrzení účastníků měl soud za jednoznačně prokazané, že řízení, z nichž žalobkyně v tomto sporu nárok na přiznání nemajetkové újmy dovozuje, nebyla rozhodnuta v zákonem stanovené lhůtě, která činila maximálně 8 měsíců a která byla prakticky ve všech případech překročena ke dni 16. 12. 2011 dvojnásobně. Při posuzování formy a výše poskytnutého zadostiučinění vyšel soud prvního stupně z kritérií uvedených v § 31a odst. 3 OdpŠk a dospěl k závěru, že složitost předmětných řízení nelze posoudit jako objektivní příčinu prodloužení řízení, zejména ne v takovém rozsahu, jak k tomu došlo v těchto konkrétních případech. Prakticky ve všech případech se jednalo o řízení dvoustupňové, kdy žalobkyně využila svého práva podat proti rozhodnutí ČTÚ rozklad. Na druhou stranu žalobkyně do značné míry přispěla svým jednáním k prodloužení řízení, když nakoupila pohledávky vzniklé během určitého časového období, aby je v podstatě naráz, s odstupem pouhých dvou měsíců, uplatnila u ČTÚ. Pro žalobkyni to byla víceméně záležitost administrace jednotlivých případů, kdy pozornost soustředila v podstatě jen na správnou identifikaci kauz, argumentace samotná je formulářového typu. ČTÚ naproti tomu musel řešit každou věc individuálně, včetně všech komplikací spojených již například s doručováním. Z podání žalobkyně vyplynulo, že se v oblasti pohybuje, rozhodování ČTÚ sleduje a o rychlosti vyřizování agendy u ČTÚ tak musela mít reálnou představu. Soud tak žalobkyni neuvěřil, že prodloužení s vyřizováním jejích návrhů u ČTÚ ji existenčně ohrožovalo, a proto byla nucena se rovnou ve všech stovkách řízení naráz, již po relativně krátkém překročení lhůty, formálně domáhat ochrany proti nečinnosti u soudu. Celá věc naopak v soudu

vzbudila dojem, že šlo od počátku o kalkul stěžovatelky, jehož cílem bylo získat od státu v podobě náhrady nladů řízení částku zhruba 7.700.000,- Kč. Soud označil za jediný a skutečný důvod, proč žalobkyně takto postupovala, právě snahu docílit významného zisku ne ze zakoupených pohledávek, ale z přisouzených náhrad nákladů řízení v řízení o žalobách proti nečinnosti správního orgánu a z finanční náhrady poskytnuté jako zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, jak ji uplatnila v tomto řízení a dalších desítkách řízení. Pokud by soud v plném rozsahu žalobám vyhověl, dostala by žalobkyně mnohem vyšší částku, než jakou by dostala, kdyby se jí podařilo všechny přiznané částky od jednotlivých dlužníků vymoci.

Soud prvního stupně nakonec shledal, že žalobkyni nelze upřít právo na přiměřenou délku řízení jen z toho důvodu, že se zabývá skupováním pohledávek. Její podnikatelskou aktivitou, a zejména její skutečné motivy, však zohlednil při posuzování formy a výše zadostiučinění. Soud konstatoval porušení práva na přiměřenou délku řízení a nepřiznal žalobkyni žádné zadostiučinění v penězích. O nákladech řízení rozhodl soud podle ust. § 142 odst. 1 ve spojení s ust. § 150 o. s. ř. Žalobkyně byla ve věci úspěšná, když jí bylo přiznáno požadované zadostiučinění formou konstatování porušení práva ze strany žalované, soud však měl za to, že zde byly důvody zvláštního zřetele hodné k tomu, aby jí náhrada nákladů řízení přiznána nebyla. Žalobkyně, která má předmět své podnikatelské činnosti v nakupování a vymáhání pohledávek, by všechny úkony v rámci této podnikatelské činnosti, tedy i uplatnění svých nároků u soudu, měla provést vlastními zaměstnanci. Soud respektoval právo žalobkyně na právní zastoupení, nicméně jednatel žalobkyně je advokát vykonávající advokátní praxi, a proto činnost, která byla právním zástupcem žalobkyně provedena, nelze podle názoru soudu honorovat přiznáním odměny za zastupování advokátem, neboť se nejedná o účelně vynaložené náklady.

Odvolací soud shledal, že soud prvního stupně o náhradě nákladů řízení rozhodl zcela správně, když hodnotil v daném případě zastoupení advokátem jako náklad neúčelně vynaložený. Vytkl však soudu prvního stupně, že nepoužil zcela přiléhavou právní argumentaci odůvodňující tento závěr. V takovém případě totiž není důsledkem odepření náhrady nákladů řízení úspěšnému účastníkovi, ale přiznání pouze těch nákladů, které lze považovat za účelně vynaložené. Pokud tedy soud prvního stupně hodnotil postup žalobkyně jako částečný úspěch, příslušelo by jí podle § 142 odst. 3 o. s. ř. právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyni však v průběhu řízení fakticky žádné náklady nevznikly, neboť řízení je ze zákona od soudních poplatků osvobozeno a náklady právního zastoupení nelze považovat za náklady v daném případě vynaložené účelně. Žalobkyní je společnost s ručením omezeným, jejímž jednatelem a jediným společníkem je advokát Mgr. J. T., který byl nepochybně schopen žalobu v dané věci podat a následně, co by statutární orgán žalobkyně, za ni jednat v řízení před soudem. Navíc odvolací soud poukázal na závěry vyslovené v usneseních Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1888/12 a ze dne 23. 8. 2012, sp. zn. II. ÚS 3698/11, ve kterých celkový charakter počínání žalobkyně byl zohledněn v souvislosti s nepřiznáním náhrady nákladů řízení, a které jsou podle odvolacího soudu aplikovatelné i na tento případ. Z toho důvodu odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroku III. změnil tak, že žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení a žádnému z účastníků nepřiznal ani právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Žalobkyně podala proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, které směřuje jen do rozhodnutí o nákladech řízení. V dovolání namítá, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, konkrétně od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2707/2013, podle kterého je třeba poskytnutí morálního zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu ve formě konstatování porušení práva ve smyslu ust. § 31a OdpŠk hodnotit jako plný procesní úspěch poškozeného v kompenzačním řízení, přestože poškozenému vůči státu nebylo přiznáno přiměřené zadostiučinění v penězích.

Žalobkyně dále v dovolání namítá, že nebyla soudem prvního stupně předem upozorněna na to, že

soud v projednávané věci zamýšlí uplatnit své moderační oprávnění vyplývající z ust. § 150 o. s. ř., jenž soudu, v případech hodných zvláštního zřetele, umožňuje náhradu nákladů řízení procesně úspěšnému účastníkovi výjimečně odepřít. Současně dovolatelka namítá, že ust. § 150 o. s. ř. představuje výjimku z pravidla, kterou nelze vykládat extenzivně a která nesmí a nemá být v soudní praxi nadužívána. Žalobkyně je přesvědčena, že v této věci nebyla na místě aplikace ust. § 150 o. s. ř.

Dovolatelka považuje za chybnou úvahu soudu prvního stupně, podle které by žalobkyně jako osoba, jejímž předmětem činnosti je nákup a vymáhání pohledávek právní cestou, měla všechny úkony v rámci své podnikatelské činnosti, tedy i uplatnění svých nároků u soudu, provádět vlastními zaměstnanci. Jako nesprávný hodnotí žalobkyně právní názor soudu prvního stupně, podle něhož je třeba na podnikatele v oblasti nákupu a vymáhání pohledávek nahlížet přísněji než na jiné osoby. Takový výklad je zjevným porušením ústavní zásady rovnosti osob a důstojnosti i v právech a ústavní zásady rovnosti účastníků občanského soudního řízení (čl. 96 odst. 1 Ústavy ČR, čl. 37 odst. 3 Listiny, § 18 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ust. § 18 odst. 1 a § 19 odst. 1 občanského zákoníku).

Žalobkyně namítá, že odvolací soud rozhodl v rozporu s dosavadní judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně rozsudkem ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3731/2011, když poměřoval nároky poškozeného uplatněné podle zákona č. [82/1998](#) Sb. korektivem dobrých mravů a rovněž v rozporu s rozsudkem ze dne 30. 9. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1209/2009, když zohledňoval motivy a pohnutky, které poškozenou vedly k uplatnění nároku podle zákona č. [82/1998](#) Sb.

Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu ve výroku I. v té části, kterou byl změněn výrok rozsudku prvního stupně o náhradě nákladů řízení, a ve výroku II. o nákladech odvolacího řízení zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k novému projednání. Alternativně dala žalobkyně dovolacímu soudu ke zvážení postup ve smyslu ust. § 243d písm. b) o. s. ř., tj. změnu dovoláním napadených výroků rozsudku, když podle obsahu spisu lze snadno ověřit správnost specifikace a vyčíslení náhrady nákladů řízení před soudy nižších stupňů.

Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že dovolání je dle jejího názoru nepřipustné podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Pro případ, že by dovolací soud posoudil dovolání jako přípustné, uvádí, že jak soud prvního stupně, tak soud odvolací věc náhrady nákladů řízení, resp. právního zastoupení, posoudily správně, zejména z hlediska jejich účelnosti a navrhuje, aby dovolací soud dovolání žalobkyně zamítl.

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

V dané věci může být dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné pro posouzení otázky, zda lze považovat za účelně vynaložené takové náklady právního zastoupení, které primárně nesměřuje k uplatnění práva účastníka řízení na právní zastoupení, ale sleduje za cíl obohacení zastoupeného účastníka, neboť se jedná o otázku dovolacím soudem dosud neřešenou.

Dovolání není důvodné.

Právo na náhradu nákladů řízení vynaložených úspěšným účastníkem sporu je nedílnou součástí práva na soudní ochranu. Ústavní soud k tomu v nálezu ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. III. ÚS 292/07, uvedl: „Základní zásadou, která ovládá rozhodování o náhradě nákladů civilního sporného procesu, je zásada úspěchu ve věci, vyjádřena v ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. V této zásadě se promítá myšlenka, že ten, kdo důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem chráněný zájem, by měl mít právo na náhradu nákladů, jež při této procesní činnosti účelně vynaložil, proti účastníku, jenž do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval. Právo úspěšné procesní strany vůči neúspěšné straně řízení na náhradu nákladů vychází ze základního strukturálního principu, který se v civilním sporném procesu uplatňuje, tj. ze systému dvou stran v kontradiktorním postavení, v rámci něž účastníci řízení vystupují jako vzájemní oponenti uplatňující v řízení protichůdné zájmy. Úspěch jedné procesní strany je tak zároveň neúspěchem jejího procesního odpůrce, přičemž každá strana se v mezích daných civilním řádem soudním snaží pomocí přípustných prostředků docílit vlastního vítězství a prohry protistrany. Je-li procesní strana úspěšná, měl by jí její odpůrce nahradit náklady, které přitom účelně vynaložila, neboť by bylo v rozporu s ochrannou funkcí civilního práva procesního, pokud by civilní proces neumožňoval odstranit zmenšení majetkové sféry účastníka jenom tím, že byl nucen důvodně hájit svá práva, do nichž někdo jiný zasahoval. Takové pojetí civilního procesu by bylo v rozporu s požadavkem plné a efektivní soudní ochrany, a tedy i v rozporu s čl. 90 Ústavy.“

Poskytnutí morálního zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu ve formě konstatování porušení práva ve smyslu ust. § 31a OdpŠk, jak k tomu došlo v této věci, je třeba hodnotit jako plný procesní úspěch poškozeného v kompenzačním řízení, přestože poškozenému vůči státu nebylo přiznáno přiměřené zadostiučinění v penězích (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2014 sp. zn. 30 Cdo 2707/2013, uveřejněné pod číslem 40/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V takovém případě by měly být úspěšnému účastníkovi účelně vynaložené náklady řízení nahrazeny.

K účelnosti nákladů vynaložených na právní zastoupení Ústavní soud v nálezu ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12 uvedl, že soud přizná úspěšnému účastníkovi řízení pouze náhradu nákladů účelně vynaložených a nezbytných k řádnému uplatnění nebo bránění práva u soudu. Náklady spojené se zastoupením advokátem nebude vždy možno považovat za náklady nezbytné a účelně vynaložené. Tak tomu bude například ve věcech bagatelních, triviálních skutkově i právně, uplatněných hromadnými, typovými návrhy na vydání elektronického platebního rozkazu a zejména tehdy, když je civilní řízení vedeno nikoli kvůli věci samé, ale kvůli částce, která představuje náhradu nákladů řízení. Soud musí vždy přihlížet ke konkrétním okolnostem případu. Podle čl. 90 Ústavy České republiky jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Vedení sporů nepojaté primárně jako dovolání se ochrany práv, nýbrž jako obchodní a podnikatelská činnost produkující zisk, se ocitá na samé hraně institutu zneužití práva. Zákaz zneužití práva je uznáván jako jeden ze základních principů fungování práva a plyne z ústavně zakotveného pojmu právní stát (srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12).

Zvažuje-li soud při rozhodování o náhradě nákladů řízení otázku, zda náklady spojené se zastupováním advokátem lze považovat za náklady účelně vynaložené, neměl by pouštět ze zřetele i samotný účel civilního procesu jako takového. Jeho účelem je poskytování ochrany porušeným nebo ohroženým skutečným subjektivním hmotným právům a právem chráněným zájmům. V souladu s tímto vymezením účelu civilního procesu nejsou situace, na které již Ústavní soud v minulosti upozorňoval, kdy se civilní řízení vede nikoliv kvůli věci samé, ale kvůli částce, která může být přiznána na náhradě nákladů řízení (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 9. 2011, sp. zn. I. ÚS 3698/10). Nelze připustit, aby civilní soudní řízení bylo odtrženo od jeho skutečného společenského poslání a aby se místo poskytování ochrany stalo výlučně nástrojem sloužícím k vytváření snadného a nijak neodůvodněného zisku na úkor protistrany. I pro náklady řízení tedy platí obecná myšlenka, kterou Ústavní soud vyslovil v nálezu ze dne 20. 6. 2011, sp. zn. I. ÚS 329/08: „Jednotlivé instituty

občanského soudního řádu a jiných procesních předpisů je proto nutno upravit, a úpravu interpretovat a aplikovat tak, aby – při zachování ostatních základních principů a východisek civilního procesu – odpovídaly takto vymezené ochranné funkci civilního práva procesního.“

Z tohoto hlediska lze za účelně vynaložené náklady ve smyslu § 142 odst. 1 o. s. ř. považovat toliko takové náklady, které musela procesní strana nezbytně vynaložit, aby mohla řádně hájit své porušené nebo ohrožené subjektivní právo u soudu. Jakkoli náklady spojené se zastoupením advokátem tomuto vymezení zpravidla budou odpovídat, nelze dané pravidlo vnímat jako absolutní; mohou se vyskytovat i situace, za nichž náklady spojené se zastoupením advokátem nebude možno považovat za nezbytné k řádnému uplatňování nebo bránění práva u soudu.

Situací, kdy náhradu nákladů řízení spojených se zastoupením advokátem nebude možno přiznat, je krom jiného zneužití práva na zastupování advokátem. Zákaz zneužití práva je právní zásadou, jež se uplatňuje nejen v hmotném právu, ale též v právu procesním; v platném právu ji dokonce výslovně vyjadřuje § 2 o. s. ř. Ve shodě s literaturou (Lavický, P. Účelnost nákladů spojených se zastoupením advokátem. Právní fórum, 2012, č. 5, s. 191 a násl.) lze za zneutí procesního práva považovat jednání procesní strany, které je v rozporu s účelem procesní normy či procesního institutu a jímž se procesní strana snaží pro sebe dosáhnout výhody nepředpokládané procesním právem nebo zmařit řádný postup řízení (citováno z nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12; shodně plenární náleží Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12).

Z okolností, které přesvědčivě popsal soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí (viz narativní část tohoto rozsudku), je zřejmé, že jednání dovolatelky, počínaje nákupem sporných pohledávek, přes jejich hromadné uplatnění v řízení před ČTÚ, podání stížností na nečinnost ČTÚ a následné vymáhání tvrzených nároků na náhradu nemajetkové újmy způsobené žalobkyni nesprávným úředním postupem ČTÚ, nesměřovalo k ochraně práv žalobkyně, ale bylo vedeno s cílem obohacení žalobkyně na úkor státu. To mělo být založeno mj. i na nároku na náhradu nákladů vynaložených žalobkyní v odškodňovacích řízeních. Je tedy zřejmé, že se dovolatelka v tomto řízení nenechala zastoupit advokátem proto, aby jí byla poskytována kvalifikovaná právní pomoc osobou práva znalou, zejména je-li její jednatel a současně jediný společník aktivním advokátem, ale hlavním účelem celého jejího počínání bylo realizovat zisk na přisouzené náhradě nákladů řízení. Zastoupení dovolatelky advokátem v daném případě tedy neodpovídá účelu, který procesní právo v tomto institutu sleduje a dovolatelka se jím snaží získat výhodu, kterou procesní právo nepředpokládá. Takové počínání lze podřadit pod kategorii zneužití procesního práva, kterému nepřisluší právní ochrana.

Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1888/12 přímo dovolatelce, která v předmětném řízení byla stěžovatelkou (stěžovala si na nepřiznání náhrady nákladů řízení směřujícího proti nečinnosti ČTÚ) připomněl, že nehodlá připustit, aby bylo takovýmto postupem dovolatelky zneužíváno institutů právního státu. Smyslem náhrady nákladů právního zastoupení advokátem je zajištění kvalifikované pomoci účastníkům řízení a tím realizace jejich práva na přístup k soudu. Inkaso částky za náklady řízení, zejména za zastoupení advokátem, nemůže být podnikatelským záměrem, jak se to stalo v případě stěžovatelky. Účel soudního řízení jako takového nelze redukovat na pouhý zájem získat přisudek nákladů řízení.

Nelze přisvědčit námitce dovolatelky, že je „nedůvodné odpírat právnické osobě prokazatelně poškozené právo na refundaci nákladů vynaložených na právní pomoc advokáta v občanském soudním řízení nesprávným výkonem veřejné moci, navíc v tak specifické právní agendě, jakou uplatňování kompenzačních nároků proti státu, které vyplývají ze zvláštního právního předpisu (zákona č. [82/1998 Sb.](#))“. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. I. ÚS 3819/2013: „Je třeba důsledně rozlišovat, zda je právní zastoupení advokátem (...) využitím ústavně zaručeného práva na právní pomoc, či se již jedná spíše o jeho zneužití na úkor protistrany (např. zvolený

zástupce z opačného konce republiky, prodlužování řízení žádostmi o odročení, zastoupení ve zcela banální věci či zcela zřejmá snaha zvýšit náklady řízení protistraně apod.).“ Odvolací soud tak správně posoudil, že v posuzovaném případě nejde již o prosté využití práva na právní pomoc, ale žalobkyně zneužívá svého práva k vlastnímu obohacení na úkor státu, jak je shora uvedeno.

K námitce dovolatelky, že nebyla soudem prvního stupně předem upozorněna na to, že soud v projednávané věci zamýšlí uplatnit své moderační oprávnění vyplývající z ust. § 150 o. s. ř., dovolací soud uvádí, že se uvedená námitka míjí s právním posouzením věci odvolacím soudem. Odvolací soud totiž neaplikoval ust. § 150 o. s. ř., nýbrž § 142 odst. 1 o. s. ř., a daná námitka proto nemůže přípustnost dovolání založit.

Rovněž další námitka dovolatelky, že odvolací soud rozhodl v rozporu s dosavadní soudní praxí Nejvyššího soudu (konkrétně s rozsudkem ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3731/2011, rozsudkem ze dne 30. 9. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1209/2009), když poměřoval nárok na náhradu nákladů kritériem dobrých mravů a zohledňoval pohnutky a motivy žalobkyně, se míjí s právním posouzením odvolacího soudu. Uvedená judikatura se netýká nároků na náhradu nákladů řízení a uvedené závěry nelze tudíž vztahovat na rozhodování o náhradě nákladů řízení.

Závěrem lze shrnout, že žalobkyni nárok podle § 142 odst. 3 o. s. ř. na náhradu vynaložených nákladů řízení, spočívajících v nákladech právního zastoupení, nevznikl, neboť zastoupení žalobkyně nesledovalo jeho hlavní účel, tj. poskytování ochrany porušeným nebo ohroženým subjektivním právům a právem chráněným zájmům, ale žalobkyně zastoupení zneužila v pokusu o vlastní obohacení. Z toho důvodu je třeba považovat rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu za věcně správné, a Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně jako nedůvodné zamítl podle § 243d písm. a) o. s. ř.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)